

Den døde pasienten

Telefonen ringer ubarmhjertig klokken 03:30. Gamlemor er død. Kunne jeg komme og skrive en dødserklæring?

Jeg svarer bekræftende, jeg kan ikke la være. Alt er ukjent og nytt, alt er famlende. Skumringen, veien og huset. Den døde vet jeg ingen ting om, og det er min første dødserklæring som turnuslege. Jeg retter meg i ryggen og banker på.

Sønnen tar i mot meg og fører meg inn i stua. Der står hele storfamilien pakket sammen- alle fokuserer på meg, samtidig, alvorstynget. Jeg vakler av trykket. Jeg hadde forventet en død pasient, men nå er perspektivet snudd – det er jeg som er sentrum for oppmerksomheten. Et øyeblikks rådvillighet viker plassen for et gammelt rituale. Jeg tar alle i hånden og ytrer de fremmede, upersonlige ord: «Jeg kondolerer». Vi er alle litt sjenerte og brydd. Men det er en hilsen som gir meg litt tid til å områ meg. Det er tid for reorientering. Det er ikke den avdøde som er pasienten, det er familien som er pasienten nå. Jeg føres inn i soverommet. Det er dunkelt og gulvplankene knirker. Hun ligger i sengen og er utvilsomt gammel og like utvilsomt død. En tung stillhet ligger i rommet, og selv om jeg har ryggen min til familien, føler jeg at alle mine bevegelser iakttas og kontrolleres. Alt må skje i verdige former, legen er jo så ung. Han bør være troverdig. Jeg trekker frem en lykt og lyser henne i øynene. Jeg har kommet så nær at jeg må fortrenge en eim. Det føles brutalt å berøre henne, å fikle med øyelokkene, å lyse inn i det sluknede liv. For et øyeblikk siden rommet hjernen hennes et univers av sansning, musikk og historier. Nå har milliarder av synapser ebbet ut, alt faller fra hverandre. Ingen doktor kan rykke henne tilbake fra dødsriket. Familien er like ubehjelpelig, ingen tåreflom er stor nok

til å skylle henne opp på livets bredder. Jeg føler en ærefrykt for det som var, men en død kropp er noe helt annet enn en døende pasient. En død kropp er bare et spor av noe som var. En død kropp blir snart et praktisk problem. Lik bør naturlig få være i fred, sier mine instinkter, men min motvilje må betvinges. Det er min oppgave å igangsette prosessen til varig fred og hvile. Jeg berører øyelokkene og kjenner kulden, kjenner kald silikonkonsistens med fremmed motstand i vevet. Rigor mortis. Jeg grøsser, slik skal jeg en gang stivne, bli til ingen. Jeg trekker frem stetoskopet og føler det hele absurd. Jeg er med i livets tragiske teater og legger stetoskopet på et lunkent bryst.

Etterpå sitter jeg på kjøkkenet med penn og papir. Jeg fyller ut en dødserklæring. Nå er jeg blitt en kommissær som stiller profane spørsmål. Jeg trenger hennes ID-kort eller pass. Spørsmålet kommer bardust på familien, og flere setter i gang med å lete. Hvor kan hun ha lagt passet sitt? Jeg må også fundere på en dødsårsak.. Hva døde hun av? Ønsker dere kremasjon? Spørsmålene punkterer den stille vemod brutalt og til slutt stempler jeg skjemaet med et drønn. Kjøkkenbordet rister, selv om det ikke var ment slik. Til slutt er det tid for avskjed, og jeg lurer på om jeg kan ta meg betalt og om hvordan et slikt spørsmål kan formuleres.

På veien hjem ser jeg solen farge fjellene rosa. Slik har jeg aldri sett fjellene før. Alt var nytt i natt, og jeg skjønner at *legelivet* bare så vidt har startet.

ALEXANDER WAHL

Redaktør primærhelse i Helsebiblioteket,
Nasjonalt kunnskapssenter
for helsetjenesten